Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2025/1802

2025 4 4

P10_TA(2024)0043

Genetiškai modifikuoti kukurūzai DP23211

2024 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Komisijos įgyvendinimo sprendimo (ES) 2024/1826, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1829/2003 leidžiama pateikti rinkai produktus, kurių sudėtyje yra genetiškai modifikuotų kukurūzų DP23211, kurie iš jų sudaryti ar pagaminti (2024/2838(RSP))

(C/2025/1802)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į Komisijos įgyvendinimo sprendimą (ES) 2024/1826, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1829/2003 leidžiama pateikti rinkai produktus, kurių sudėtyje yra genetiškai modifikuotų kukurūzų DP23211, kurie iš jų sudaryti ar pagaminti ([1]),

— atsižvelgdamas į 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1829/2003 dėl genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų ([2]), ypač į jo 7 straipsnio 3 dalį ir 19 straipsnio 3 dalį,

— atsižvelgdamas į tai, kad Reglamento (EB) Nr. 1829/2003 35 straipsnyje nurodytas Augalų, gyvūnų, maisto ir pašarų nuolatinis komitetas per 2024 m. balandžio 26 d. vykusį balsavimą nusprendė nuomonės neteikti, ir į tai, kad apeliacinis komitetas 2024 m. gegužės 29 d. balsavimu taip pat nusprendė nuomonės neteikti,

— atsižvelgdamas į 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai ([3]), 11 straipsnį,

— atsižvelgdamas į Europos maisto saugos tarnybos (EFSA) 2023 m. lapkričio 29 d. priimtą ir 2024 m. sausio 18 d. paskelbtą nuomonę ([4]),

— atsižvelgdamas į ankstesnes savo rezoliucijas, kuriomis prieštaraujama leidimui naudoti genetiškai modifikuotus organizmus (GMO) ([5]),

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 115 straipsnio 2 ir 3 dalis,

— atsižvelgdamas į Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komiteto pasiūlymą dėl rezoliucijos,

A. kadangi 2019 m. gruodžio 11 d. pagal Reglamento (EB) Nr. 1829/2003 5 ir 17 straipsnius Belgijoje įsisteigusi bendrovė „Pioneer Overseas Corporation“ Jungtinėse Amerikos Valstijose įsisteigusios bendrovės „Pioneer Hi-Bred International, Inc.“ vardu pateikė Nyderlandų nacionalinei kompetentingai institucijai prašymą leisti pateikti rinkai maisto produktus, maisto sudedamąsias dalis ir pašarus, kurių sudėtyje yra genetiškai modifikuotų kukurūzų DP23211, kurie iš jų sudaryti ar pagaminti (toliau – paraiška); kadangi paraiška taip pat apėmė produktų, kurių sudėtyje yra genetiškai modifikuotų kukurūzų arba kurie iš jų sudaryti, naudojimą kitais tikslais nei maistui ir pašarams, išskyrus auginimą;

B. kadangi 2023 m. lapkričio 29 d. EFSA priėmė palankią nuomonę, kuri paskelbta 2024 m. sausio 18 d.;

C. kadangi genetiškai modifikuotuose kukurūzuose yra genų, kurie suteikia atsparumą gliufozinatui, ir jie gamina insekticidinius baltymus;

([1]) OL L, 2024/1826, 2024 7 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/1826/oj.
([2]) OL L 268, 2003 10 18, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
([3]) OL L 55, 2011 2 28, p. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.
([4]) EFSA genetiškai modifikuotų organizmų mokslinės grupės nuomonė dėl maiste ir pašaruose naudojamų genetiškai modifikuotų kukurūzų DP23211 pagal Reglamentą (EB) Nr. 1829/2003 (paraiška EFSA-GMO-NL-2019-163), EFSA leidinys 2024:22(1):8483, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2024.8483.
([5]) Per aštuntąją kadenciją Parlamentas priėmė 36 rezoliucijas, o per devintąją kadenciją – 38 rezoliucijas, kuriose prieštaraujama leidimui naudoti GMO.

Nepakankamas papildomų herbicidų vertinimas

D. kadangi Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) Nr. 503/2013 ([6]) reikalaujama įvertinti, ar numatoma žemės ūkio praktika daro įtaką tiriamų taškų rezultatams; kadangi, kaip nurodyta tame įgyvendinimo reglamente, tai ypač svarbu herbicidams atsparių augalų aspektu;

E. kadangi didžioji dauguma genetiškai modifikuotų kultūrų buvo genetiškai modifikuotos taip, kad būtų atsparios vienam ar keliems „papildomiems“ herbicidams, kuriuos galima naudoti auginant genetiškai modifikuotas kultūras, jų nesunaikinant, kaip būtų herbicidams neatsparių pasėlių atveju; kadangi ne vienu tyrimu įrodyta, jog auginant herbicidams atsparias genetiškai modifikuotas kultūras dažniau naudojami papildomi herbicidai, labiausiai dėl to, kad atsirado herbicidams atsparių piktžolių ([7]);

F. kadangi herbicidams atsparias genetiškai modifikuotas kultūras auginantys ūkininkai patenka į piktžolių valdymo sistemą, kuri yra labai arba visiškai priklausoma nuo herbicidų, ir tai daroma taikant priemoką už genetiškai modifikuotas sėklas, kuri gali būti pateisinama tik tuo atveju, jei tokias sėklas perkantys ūkininkai purškia ir papildomą herbicidą; kadangi dėl padidėjusios priklausomybės nuo papildomų herbicidų ūkiuose, kuriuose sėjamos genetiškai modifikuotos kultūros, paspartės tiems herbicidams atsparių piktžolių atsiradimas ir plitimas, todėl reikės naudoti dar daugiau herbicidų ir taip susidarys užburtas ratas, kitaip vadinamas „įsuktu herbicidų ratu“;

G. kadangi neigiamas poveikis, kurį lemia pernelyg didelė priklausomybė nuo herbicidų, pasireikš dirvožemio būklės, vandens kokybės ir virš žemės bei po žeme esančios biologinės įvairovės blogėjimu, taip pat turės įtakos žmonėms ir gyvūnams, be kita ko, dėl didesnių herbicidų liekanų maiste ir pašaruose;

H. kadangi gliufozinatas priskiriamas prie toksiškų reprodukcijai medžiagų (1B kategorija), todėl atitinka Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1107/2009 ([8]) nustatytus paraiškos atmetimo kriterijus; kadangi leidimas Sąjungoje naudoti gliufozinatą baigė galioti 2018 m. liepos 31 d.;

I. kadangi laikoma, jog herbicidų liekanų ir metabolitų, randamų genetiškai modifikuotuose augaluose, vertinimas nėra EFSA genetiškai modifikuotų organizmų specialistų grupės kompetencijos sritis, todėl vykdant GMO autorizacijos procedūrą jis nėra atliekamas;

Valstybių narių kompetentingų institucijų ir suinteresuotųjų šalių pastabos

J. kadangi per trijų mėnesių konsultacijų laikotarpį valstybės narės EFSA pateikė daug kritinių pastabų, įskaitant tai, jog atitinkamu stebėsenos planu neužtikrinama, kad būtų surinkta produkto stebėsenai reikalinga informacija, todėl ji negali būti laikoma tinkama, taip pat kad augalo gaminamas insekticidinis baltymas nebuvo tinkamai įvertintas;

Vienodų sąlygų pasauliniu mastu užtikrinimas ir Sąjungos tarptautinių įsipareigojimų laikymasis

K. kadangi strateginio dialogo dėl žemės ūkio ateities ES išvadose ([9]) Komisija raginama iš naujo įvertinti savo požiūrį dėl žemės ūkio maisto produktų patekimo į importo ir eksporto rinką, atsižvelgiant į iššūkius, susijusius su skirtingais Sąjungos ir jos prekybos partnerių standartais; kadangi sąžiningesni prekybos santykiai pasauliniu lygmeniu, derantys su sveikos aplinkos tikslais, buvo vienas iš pagrindinių ūkininkų reikalavimų per 2023 ir 2024 m. demonstracijas;

([6]) 2013 m. balandžio 3 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 503/2013 dėl paraiškų genetiškai modifikuotų maisto produktų ir pašarų leidimams gauti pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1829/2003 ir iš dalies jį keičiančius Komisijos reglamentą (EB) Nr. 641/2004 ir Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1981/2006 (OL L 157, 2013 6 8, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2013/503/oj).

([7]) Žr., pvz., R. Schulz, Bub, S., Petschick, L. L., Stehle, S., Wolfram, J. (2021) „Applied pesticide toxicity shifts toward plants and invertebrates, even in GM crops“, Science 372(6537), p. 81–84, https://doi.org/10.1126/science.abe1148; Bonny, S., „Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact“, Environmental Management, 2016 m. sausis; 57(1), p. 31-48, https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26296738; ir Benbrook, C. M., „Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. – the first sixteen years“, Environmental Sciences Europe, 2012 m. rugsėjo 28 d., 24(1) tomas, https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/2190-4715-24-24.

([8]) 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantis Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB (OL L 309, 2009 11 24, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj).

([9]) „Strategic Dialogue on the Future of EU Agriculture – A shared prospect for farming and food in Europe“, 2024 m. rugsėjis, https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/171329ff-0f50-4fa5-946f-aea11032172e_en?filename=strategic-dialogue-report-2024_en.pdf.

L. kadangi Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo teisės į maistą klausimais 2017 metų ataskaitoje nustatyta, jog pavojingi pesticidai katastrofiškai veikia visų pirma besivystančių šalių gyventojų sveikatą ([10]); kadangi Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslas (JT DVT) Nr. 3.9 – iki 2030 m. reikšmingai sumažinti mirčių ir ligų, kurias sukėlė pavojingi chemikalai, oro, vandens ir dirvožemio tarša ir užterštumas, skaičių ([11]);

M. kadangi Kunmingo ir Monrealio pasaulio biologinės įvairovės strategijoje (toliau – Kunmingo ir Monrealio strategija), dėl kurios susitarta 2022 m. gruodžio mėn. JT biologinės įvairovės konvencijos (JT BĮK) COP 15, įtrauktas pasaulinis tikslas iki 2030 m. bent 50 proc. sumažinti pesticidų keliamą riziką ([12]);

N. kadangi Reglamente (EB) Nr. 1829/2003 nustatyta, jog genetiškai modifikuotas maistas ir pašarai turi nekelti neigiamo poveikio žmonių ir gyvūnų sveikatai arba aplinkai, ir reikalaujama, kad Komisija, rengdama sprendimą, atsižvelgtų į visas atitinkamas Sąjungos teisės nuostatas ir kitus su svarstomu klausimu pagrįstai siejamus veiksnius; kadangi tokie teisėti veiksniai turėtų apimti Sąjungos įsipareigojimus pagal JT DVT ir JT BĮK;

Priklausomybės nuo importuojamų pašarų mažinimas

O. kadangi viena iš COVID-19 krizės ir tebesitęsiančio karo Ukrainoje pamokų yra tai, kad Sąjunga turi išsivaduoti iš priklausomybės nuo tam tikrų ypatingos svarbos medžiagų; kadangi paskirtajam Komisijos nariui Christophe Hansenui skirtame įgaliojamajame rašte Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen prašo jo ieškoti būdų, kaip sumažinti ypatingos svarbos prekių importą ([13]);

Nedemokratiškas sprendimų priėmimas

P. kadangi per savo aštuntąją kadenciją Parlamentas priėmė iš viso 36 rezoliucijas, kuriomis nepritarė tam, kad rinkai būtų teikiamas genetiškai modifikuotas maistas ir pašarai (33 rezoliucijos) ir kad Sąjungoje būtų leidžiama auginti GMO (trys rezoliucijos); kadangi per devintąją kadenciją Parlamentas patvirtino 38 prieštaravimus dėl GMO pateikimo rinkai;

Q. kadangi, nepaisydama pačios pripažintų demokratijos trūkumų, to, kad valstybės narės nepritaria šių produktų naudojimui, ir Parlamento prieštaravimų, Komisija ir toliau suteikia leidimus dėl GMO;

R. kadangi nereikia teisės aktų pakeitimų, kad Komisija galėtų nesuteikti leidimų GMO, kai apeliaciniame komitete nesama patvirtinimo kvalifikuota valstybių narių balsų dauguma ([14]);

S. kadangi Reglamento (EB) Nr. 1829/2003 35 straipsnyje nurodytas Augalų, gyvūnų, maisto ir pašarų nuolatinis komitetas per 2024 m. balandžio 26 d. vykusį balsavimą nusprendė nuomonės neteikti, o tai reiškia, kad leidimas kvalifikuota valstybių narių balsų dauguma patvirtintas nebuvo; kadangi apeliacinis komitetas balsuodamas per 2024 m. gegužės 29 d. posėdį taip pat nusprendė nuomonės neteikti;

T. kadangi 2024 m. liepos 2 d. Komisija leido teikti rinkai genetiškai modifikuotus kukurūzus;

1. mano, kad Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2024/1826 viršija Reglamente (EB) Nr. 1829/2003 numatytus įgyvendinimo įgaliojimus;

2. mano, kad Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2024/1826 neatitinka Sąjungos teisės, nes jis nesuderinamas su Reglamento (EB) Nr. 1829/2003 tikslu, pagal kurį, remiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 178/2002 ([15]) nustatytais bendraisiais principais, siekiama nustatyti pagrindą, leidžiantį užtikrinti aukštą žmonių gyvybės ir sveikatos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, taip pat aplinkos ir vartotojų interesų apsaugos lygį, kiek tai susiję su genetiškai modifikuotu maistu ir pašarais, kartu užtikrinant veiksmingą vidaus rinkos veikimą;

3. ragina Komisiją derybose dėl laisvosios prekybos susitarimų užtikrinti Sąjungos ir jos partnerių standartų konvergenciją, kad būtų laikomasi Sąjungos saugos standartų;

([10]) https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc3448-report-special-rapporteur-right-food.
([11]) https://indicators.report/targets/3-9/.
([12]) Žr.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_22_7834.
([13]) https://commission.europa.eu/document/2c64e540-c07a-4376-a1da-368d289f4afe_en
([14]) Pagal Reglamento (ES) Nr. 182/2011 6 straipsnio 3 dalį Komisija „gali“, o ne „turi“ suteikti leidimą, jei apeliaciniame komitete nėra pritariančios kvalifikuotos valstybių narių balsų daugumos.
([15]) 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras (OL L 31, 2002 2 1, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

4. prašo Komisijos panaikinti Įgyvendinimo sprendimą (ES) 2024/1826;

5. ragina Komisiją, vadovaujantis bendros sveikatos koncepcija, neleisti tiekti rinkai herbicidams atsparių genetiškai modifikuotų kultūrinių augalų, nes dėl to didėja papildomų herbicidų naudojimas, taigi didėja ir grėsmė biologinei įvairovei, maisto saugai ir darbuotojų sveikatai;

6. šiomis aplinkybėmis pabrėžia, kad leidimas maistui ar pašarams importuoti bet kokius genetiškai modifikuotus augalus, kurie buvo modifikuoti taip, kad būtų atsparūs Sąjungoje uždraustiems herbicidams, pavyzdžiui, gliufozinatui, neatitinka Sąjungos tarptautinių įsipareigojimų pagal, be kita ko, JT DVT ir JT BĮK, įskaitant neseniai priimtą Kunmingo ir Monrealio sistemą ([16]);

7. tikisi, kad Komisija skubiai įgyvendins savo įsipareigojimą pateikti pasiūlymą, kuriuo būtų užtikrinta, kad Sąjungoje uždraustos pavojingos cheminės medžiagos nebūtų gaminamos eksportui;

8. palankiai vertina tai, kad Komisija 2020 m. rugsėjo 11 d. laiške Parlamento nariams pagaliau pripažino, jog priimant sprendimus dėl GMO leidimų reikia atsižvelgti į tvarumą ([17]); vis dėlto reiškia didžiulį nusivylimą, kad net ir po to Komisija tebesuteikia leidimus į Sąjungą importuoti GMO, nepaisydama nuolatinių Parlamento ir daugumos valstybių narių, balsavusių prieš, prieštaravimų;

9. dar kartą ragina Komisiją atsižvelgti į Sąjungos įsipareigojimus pagal tarptautinius susitarimus, kaip antai Paryžiaus klimato susitarimą ir JT BĮK bei JT DVT; pakartoja savo raginimą prie įgyvendinimo aktų projektų pridėti aiškinamąjį memorandumą, kuriame būtų paaiškinta, kaip tuose aktuose laikomasi žalos nedarymo principo ([18]);

10. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai bei valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams.

([16]) 2022 m. gruodžio mėn. per JT BĮK COP15 buvo susitarta dėl pasaulinės biologinės įvairovės sistemos, į kurią įtrauktas pasaulinis tikslas iki 2030 m. bent 50 proc. sumažinti pesticidų keliamą riziką (žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_22_7834).

([17]) https://tillymetz.lu/wp-content/uploads/2020/09/Co-signed-letter-MEP-Metz.pdf.

([18]) 2020 m. sausio 15 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos žaliojo kurso (OL C 270, 2021 7 7, p. 2), 102 dalis.